

List otwarty w sprawie erygowania Instytutu Allerhanda

I. W bieżącym roku mija dwudziesta rocznica rozpoczęcia przemian ustrojowych w Polsce, które pozwoliły na umacnianie koncepcji państwa prawnego zapoczątkowanej przez Trybunał Konstytucyjny jeszcze przed 1989 r. Odzyskane obszary wolności objęły także swobodę w prowadzeniu działalności gospodarczej, która energię Polaków pozwoliła skierować ku budowaniu indywidualnego i wspólnego dobrobytu. Kraj przyciągał zagraniczny kapitał finansowy, rozwijając jednocześnie własny kapitał intelektualny.

II. Systemowym przemianom ulegało również prawo. Przez długi czas import rozwiązań legislacyjnych stanowił najefektywniejszą strategię modernizacji systemu prawnego. Strategia ta była po części wyborem, po części zaś koniecznością związaną z przyjęciem *acquis communautaire*.

III. Badania rozwoju gospodarczego prowadzone na reprezentatywnej grupie państw o różnych ustrojach potwierdzają dobitnie, że dobre prawo i efektywnie funkcjonujące instytucje wpływają bezpośrednio na dobrobyt, czy – jak to określał Adam Smith – na „bogactwo narodów”. Dobre prawo i sprawne instytucje nie mogą zaś istnieć bez właściwego kapitału intelektualnego, zaangażowanego w działalność systemotwórczą.

IV. W wielu krajach funkcjonują, prywatne bądź międzyuniwersyteckie, niezależne ośrodki badawcze dedykowane studiom prawniczym. Wśród cieszących się szacunkiem i uznaniem jednostek tego typu można wymienić T.M.C. Asser Instituut, Stockholm Institute for Scandinavian Law, American Bar Foundation, The British Institute of International and Comparative Law, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, European Corporate Governance Institute czy Hague Academy of International Law. Wymienione jednostki różnią się profilem i zakresem działania, łączy je jednak elitarny charakter i środowiskowe uznanie. Są one jednocześnie owocem pewnego stopnia dojrzałości środowiska, swojego rodzaju inwestycją we własną tożsamość oraz ucieleśnieniem społecznego i misyjnego wymiaru zawodu prawnika.

V. Warto w tym miejscu odnieść się do znakomych przykładów, których dostarcza historia nauki polskiej: nie można nie wspomnieć dzieła Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800), Polskiej Akademii Umiejętności (1872), Kasy im. Józefa Mianowskiego (1881), czy Towarzystwa dla Popierania Nauki Polskiej (1901). Dorobek ostatniego dwudziestolecia pozwala na to, aby w dwudziestą rocznicę przemian ustrojowych myśleć o podobnej, zbiorowej inicjatywie środowiskowej polskich prawników.

VI. Idea prawotwórcza oraz myśl wizjonerska, czyli produkty, które generować ma niezależny instytut naukowy, nie mogą znaleźć adekwatnego popytu ani wyceny na rynku tworzonym przez pojedynczych konsumentów tych dóbr. Docelowym ich odbiorcą jest ogół uczestników oraz państwo jako prawodawca i systemotwórca. Dawanie przyczynku do budowania systemu jest celem, który stanowi samo sedno działalności pro publico bono.

VII. Przez ostatnie dwie dekady budowa kapitału intelektualnego następowała w dużej mierze przez intensywny rozwój studiów i innych programów szkoleniowych. Nie sposób przecenić znaczenia tych programów. Należy wszakże mieć na uwadze, że ich celem było głównie rozpowszechnianie istniejącej już wiedzy. Równoległe jednak konieczne jest inwestowanie w kreowanie wiedzy – w rozwój myśli prawnej i w intelektualny dialog środowiskowy oraz międzynarodowy.

VIII. Zwracamy się do przedstawicieli środowiska prawniczego oraz wszystkich interesariuszy, którym zależy na rozwoju polskiego prawa, z zachętą do wsparcia powołania apolitycznego, niezależnego instytutu interdyscyplinarnych i porównawczych studiów nad rolą instytucji prawnych w konstytuowaniu oraz funkcjonowaniu rynku, zarówno z punktu widzenia kształtu danej regulacji, jak i ram instytucjonalnych jej tworzenia, uwzględniając przede wszystkim prawo prywatne, w tym prawo handlowe, upadłościowe, a także prawo procesowe, prawo gospodarcze oraz prawo rynku finansowego i kapitałowego, czyli te obszary prawa, których efektywność znajduje najprostsze przełożenie na wzrost ekonomiczny i gospodarczy prosperity kraju.

IX. Planowany Instytut będzie nosił imię Maurycego Allerhanda. Profesor Allerhand należał do najwybitniejszych polskich prawników XX w. Był nie tylko znakomitym naukowcem, nauczycielem akademickim, kodyfikatorem i adwokatem, ale nade wszystko człowiekiem wielkiego charakteru. Jego życie i dzieło są symboliczne dla pojęcia integracji. Integracyjny wymiar patrona odnajdujemy w biografii i szlaku życiowym, pochodzeniu i asymilacji, upra-

wianej komparatystyce i interdyscyplinarności. Co więcej, dla współczesnych polskich prawników dzieła profesora Allerhanda, zwłaszcza wielokrotnie reprodukowany Komentarz do Kodeksu Handlowego, stanowią międzypokoleniowe *iunctim*. Dzieła te były zresztą pierwszymi przewodnikami w trudnym dziele transformacji gospodarczej, którego dwudziestą rocznicę obchodzimy.

X. Planowany Instytut powinien przywiązywać szczególną wagę do formowania naukowego i osobowościowego młodego pokolenia polskich prawników. Cele te mogłyby być realizowane przede wszystkim przez utworzenie w ramach instytutu Funduszu Stypendialnego im. Maurycego Allerhanda, który wspomagałby finansowo prace naukowo-badawcze, zwłaszcza zaś projekty doktorskie i habilitacyjne.

XI. Ważnym elementem jest zwrócenie się do wszystkich naszych znakomitych młodych Koleżanek i Kolegów, którzy uzyskawszy stopnie naukowe w najlepszych ośrodkach zagranicznych, przeżywają rozterki związane z perspektywą powrotu i kontynuowania pracy naukowej w Polsce i dla Polski. Przez wiele lat rozbudowano liczne projekty umożliwiające młodym Polakom zdobywanie doświadczenia w pracy akademickiej i stopni naukowych za granicą. Brak jednak równoważnego mechanizmu zagospodarowania pozyskanego w ten sposób kapitału ludzkiego. Komplementarnym działaniem byłoby więc stworzenie adekwatnej infrastruktury do pracy naukowej w kraju.

XII. Instytut powinien być życzliwy i otwarty również dla przedstawicieli nauki prawa z innych państw. Biografia patrona każe myśleć w pierwszym rzędzie o Ukrainie, Niemczech i Austrii. W ten sposób integracyjny wymiar życia i dzieła profesora Maurycego Allerhanda zyskałby kontynuację w przyszłości.

XIII. W zamierzeniu Instytut miałby stanowić przyczynek do podniesienia rangi Polski na europejskim forum akademickim i uczynienia głosu Polski donioślejszym w międzynarodowej debacie na temat kierunków rozwoju prawa wspólnotowego i międzynarodowego przez zabieranie głosu w debacie na poziomie wspólnotowym (UE) oraz międzynarodowym (zwłaszcza OECD) w zakresie kształtowania prawa europejskiego, tworzenia międzynarodowych standardów w obrocie handlowym, ujednocnieniu prawa prywatnego, pomocy merytorycznej i organizacyjnej dla krajów rozwijających się, reformy prawa i instytucji w okresie transformacji a także dobrych praktyk w *corporate governance*.

XIV. Planowany Instytut został pomyślany jako instytucja non-profit działająca pro publico bono, a ewentualne zyski z jego działalności przeznaczone

będą na działalność statutową. Pozyskiwanie funduszy będzie odbywało się na zasadzie transparentności oraz dywersyfikacji.

Sygnatariusze listu otwartego (stan na 18 września 2009 roku):

Leszek Allerhand, Joanna Agacka-Indecka, Ewa Bagińska, Jan Barcz, Katarzyna Bilewska, Michał Bobrzyński, Andrij Bojko, Janusz Borkowski, Zdzisław Brodecki, Jacek Bąk, Andrzej Calus, Christophe Ceska, Mirosław Cejmer, Aleksander Chłopecki, Krystyna Chojnicka, Henryk Cioch, Jan Czekał, Wiesław Czyżowicz, Anna Dańko-Roesler, Grzegorz Domański, Przemysław Drapała, Tadeusz Ereciński, Józef Frąckowiak, Marek Furtek, Henryk Gaertner, Tomasz Gizbert-Studnicki, Bogusława Gnela, Edward Gniewek, Jacek Gołaczyński, Łukasz Gorywoda, Jacek Gudowski, Andrzej Herbet, Anna Hrycaj, Jakub Jacyna, Jerzy Jacyszyn, Andrzej Janiak, Agnieszka Jańczuk, Wojciech Katner, Andrzej Kidyba, Adam Klimczyk, Katarzyna Kłaczyńska, Michał Kłaczyński, Andrzej Koch, Wojciech Kocot, Rafał Kos, Małgorzata Kożuch, Apoloniusz Kostecki, Andrzej Kubas, Zbigniew Kuniewicz, Zbigniew Kwaśniewski, Franciszek Longchamps de Berier, Rett Ludwikowski, Ewa Łętowska, Piotr Machnikowski, Marek Maciąg, Dorota Malec, Jerzy Malec, Ryszard Markiewicz, Maciej Mataczyński, Andrzej Mączyński, Marek Michalski, Krystyna Michałowska-Gorywoda, Zbigniew Miczek, Stanisław Mikke, Małgorzata Modrzejewska, Jacek Napierała, Roman Niestrój, Artur Nowak-Far, Aurelia Nowicka, Leszek Ogiełło, Andrzej Oklejak, Adam Olejniczak, Jan Olszewski, Krzysztof Oplustil, Konrad Osajda, Stanisław Owsiak, Marcin Ożóg, Janina Panowicz-Lipska, Maksymilian Pazdan, Jerzy Pisuliński, Jerzy Poczobut, Wojciech Popiołek, Marek Porzycki, Urszula Promińska, Małgorzata Pyziak-Szafnicka, Wojciech Pyziół, Arkadiusz Radwan, Zbigniew Radwański, Jerzy Rajski, Adam Redzik, Mateusz Rodzyńkiewicz, Wojciech Rogowski, Michał Romanowski, Wojciech Sadurski, Marek Safjan, Tomasz Siemiątkowski, Aleksander Skotnicki, Ludwik Sobolewski, Tomasz Sokołowski, Stanisław Sołtysiński, Tomasz Sójka, Marcin Spyra, Mirosław Stec, Aleksander Surdej, Andrzej Szajkowski, Ryszard Szostak, Włodzimierz Szpringer, Andrzej Szumański, Stanisław Waltoś, Joanna Warchoł, Tomasz Wardyński, Szewach Weiss, Karol Weitz, Jacek Widło, Tadeusz Wiśniewski, Stanisław Włodyka, Tadeusz Włodyka, Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz, Michał Wyrwiński, Krzysztof Zakrzewski, Kazimierz Zawada, Bohdan Zdziennicki, Bronisław Ziemianin, Andrzej Zoll, Fryderyk Zoll, Marek Zubik.